

dersom der ikke gøres noget for Landbruget, dersom vi ikke imødekomme Landbrugernes Ønsker, kunne vi komme ind i meget vanskelige Forhold — jeg vil ikke bruge saa højtravende Ord som Kalamitet, men i alt Fald meget vanskelige Forhold. Det ser sandelig mørkt ud for de fleste Landmænd for Øjeblikket. Jeg hørte forleden en æret Taler fra Kjøbenhavn tale om de besiddende Klasser, hvormed han nærmest mente Bønderne, og man hører ogsaa Folk omtale Bønderne som de rige, de rige og fede Bønder endogsaa, men jeg kan forsikre ærede Medlemmer om, at der ikke er meget at blive fed af paa Landet. Og naar der tales om de store Gaarde, er det sikkert, at mange af dem, der sidde med de store Gaarde, føre en virkelig fortvivlet Kamp for bare at kunne leve og eksistere, for slet ikke at tale om at lægge noget op eller gøre noget for deres Børn. Over for det hører man ogsaa af og til mange gode Raad. Der bliver sagt og sagt som noget, der virkelig kunde ske, at naar det ser saa vanskeligt ud for de store Gaarde, maa man dele dem og gøre dem til Bøndergaarde, og kan det ikke gaa for Bøndergaardene, saa lad dem blive delte og blive til Husmandsbrug. Men den Slags gode Raad ere ganske upraktiske og uigennemførlige; thi jeg gad vide, hvor de Penge skulde komme fra, man skulde bruge til at lave disse Gaarde om til mindre Gaarde og Husmandsbrug. Og som konservativ Mand forekommer det mig ogsaa sørgeligt, om det skulde ske; thi med al Respekt for Bønderne maa man erkende, at de have lært ikke saa lidt af de store Gaarde, og med al mulig Respekt for Husmændene og deres Dygtighed er der ingen Tvivl om, at Husmændene have lært meget fra Gaardmændene.

Men naar vi nu virkelig skulle til at tage Stude overfor disse Spørgsmaal, er der ingen Tvivl om, i alt Fald for mig, at vi komme ind i mange Vanskeligheder. Der vil for mig, som ganske sikkert ogsaa for mine politiske Venner, blive ikke saa faa Betæneligheder. Vi komme for det første, som jeg pegede paa før, muligvis til at stemme mod den høje Regering. Der er talt i denne Tid saa meget om „systematisk Opposition“. Jeg vil erklære, som der jo ogsaa fra mine Partifællers Side er blevet sagt, at det kunde aldrig falde os ind nogen Sinde at gøre systematisk Opposition mod den Regering, der er valgt af Kongen, hverken nu eller nogen Sinde. Jeg gaar endogsaa videre, jeg kunde al-

deles ikke være med til den Slags parlamentariske Finesser som at høre med til Hans Majestæts „loyale Opposition“; jeg kunde slet ikke tænke mig at være i Opposition til Hans Majestæt. Vi have ganske vist faaet en Grundlov, der er omplantet fra fremmede Lande, vi have faaet en Forfatning, der er laant fra Belgien og England, vi have altsaa en Forfatning efter fremmed Mønster, men hvad vi ikke have, er en Konge efter fremmed Mønster, vi have en dansk Konge. Og medens den engelske Dronning maa henvende sig til Parlamentet og stadig søge at faa at vide, hvad Parlamentet ønsker og vil, har det altid været Skik her i Landet — og jeg er vis paa, at det ogsaa altid vil blive ved at være Skik i Fremtiden — at vi maa se hen til, hvad vor Konge ønsker og vil. Derfor tilstaar jeg, at om det endogsaa er nødvendigt ved denne Lejlighed, er det mig langt fra tiltalende at stemme mod Regeringen og gøre noget, som den Regering, vor Konge har valgt, nødig vil have. — Jeg tilstaar endvidere, at det ogsaa vil være mig mindre tiltalende, og jeg kan sige pinligt, naar jeg skal tage Stilling over for disse Lovforslag, at maatte gøre det saaledes, at jeg skal stemme sammen med andre Partier. Ganske vist gaar jeg ikke ind i et andet Parti, fordi jeg stemmer sammen med det, men det forekommer mig dog temmelig betænkeligt at stemme sammen med et Parti som staar mig meget fjernt i politisk Henseende. Jeg tvivler ikke om, at det Parti paa Rigsdagen, der kommer til at gennemføre disse Skattelove, hvad enten de blive af den ene eller den anden Art, vil faa Æren ikke alene for at have gennemført disse Love, men for at have ført de Reformer frem, som Landboerne ville. De ville faa en Fjer i deres Hat, som det vil blive meget vanskeligt for andre at rykke ud. Jeg tror at kunne sige, at det Parti, som gennemfører disse Love, vil i Fremtiden blive det ledende Parti, og jeg tilstaar, at det er mig meget imod at hjælpe til at gøre et Parti til ledende, der er i den Grad uensartet sammensat som det nuværende Venstrereformparti, det er sammensat af Bønder, som burde og kunde være den konservative og bærende Kraft i vort Land, og af Socialister og radikale — og saa vil jeg ikke nægte, at det har været og er mig ret penibelt, at vi ere komne ind i en saadan Tilstand, at jeg har maattet gaa ud af mit gamle Parti, det Højreparti, som jeg har været knyttet til i de mange Aar, da Ministeriet Estrup